

LECTIO DIVINA

Pripravil: p. Viljem LOVŠE

Dragi bralci in bralke glasila SRCE. To leto je v slovenski Cerkvi leto Svetega pisma. V sklopu tega dogajanja je bila pri Sv. Jožefu v Ljubljani od 5. junija do 30. septembra odprta razstava Svetega pisma. Z njo smo želeli prispevati k večji domačnosti vseh s to knjigo Božje besede, po kateri se z nami pogovarja sam Stvarnik in Odrešenik. V tem duhu bi vam rad bi spregovoril o preprosti metodi branja in poglobljanja v Sveto pismo, ki se imenuje lectio divina in so jo uporabljali že cerkveni očetje.

Mladim in mladim po srcu jo lahko priporočimo kot molitveno vajo. Sestavljena je iz treh stopenj: branje, premišljevanje in zrenje.

– Branje (lectio) je prvi del metode. Večkrat preberemo svetopisemsko besedilo. Besede, ki se nas dotaknejo, lahko podčrtamo. Glagole lahko označimo posebej, osebe posebej, dejanja posebej, čustva in ključne besede posebej. To nam pomaga, da se osredotočimo. Razum, domišljija in čuti se usmerijo na vsebino odlomka. Tako se nam tudi že zelo znani odlomki zdijo vedno znova novi in zanimivi. Prav prek branja vsakič odkrivamo nove razsežnosti, pomene in globino besedila. Če smo odprti Svetemu Duhu, lahko za branje porabimo kar nekaj časa (vsaj 20 minut). Odlomek, ki smo ga prebrali, lahko poskušamo razumeti znotraj širšega konteksta odlomkov pred našim besedilom in po njem, znotraj poglavja in znotraj sklopa same svetopisemske knjige. Vse to nam pomaga razumeti pomen besedila. Vsekakor je zelo pomembno, da se ne usmerimo takoj v razmišljanje o tem, kaj hoče odlomek povedati meni osebno. Če storimo to takoj na začetku, vsebino in pomen navadno razumemo napačno.

– Premišljevanje (meditatio) je nadaljevanje branja. Razmišljamo o večnih vrednotah, o katerih govori besedilo. Medtem ko sem pri branju povabljen v zgodovinske, geografske in kulturne koordinate besedila, sem pri premišljevanju postavljen pred vprašanje: »Kaj besedilo pove meni?« Katero je sporočilo Besede, ki trdno velja tudi danes? Božja beseda je namreč živa in oživljajoča. V kaj me vabi ta beseda? Katere večne vrednote so skrite v besedah, dogodkih in osebah, ki nastopajo v odlomku?

– Zrenje (contemplatio) je zadnji del metode lectio divina. Težko ga je razložiti in prav izraziti. Gre za ljubeče prebivanje v besedilu. Še več. Od besedila smo povabljeni v zrenje njega, ki govori prek vsake strani Svetega pisma: v zrenje Jezusa, Očetovega Sina, ki je dal vsem Svetega Duha. Zrenje je čaščenje, hvala in tišina pred Njim, ki je zadnji cilj moje molitve. Jezus Kristus, zmagovalec nad smrtjo, tisti, ki razodeva Očeta, edini posredovalec odrešenja, darovalec evangeljskega veselja. V človeku raste potreba, da bi bil pred skrivnostjo, da bi hvalil in slavil, častil in služil ter okušal Kristusovo navzočnost. Ignacij pravi, da se v zrenje vključimo z vsemi duhovnimi čuti: »gledam«, »poslušam«, »se dotikam«, »okušam« in »voham« (Dv 122–125).

V dejanskem izvajanju metode se vse tri stopnje med seboj prepletajo in niso tako strogo razdeljene. Naša delitev koristi vsem, ki s to vajo začnejo prvič ali znova. Ta molitev je namreč kot rdeča nit, ki naše dneve povezuje med seboj. Kakšen dan se bomo ob svetopisemskem besedilu ustavili bolj s premišljevanjem, naslednji dan pa z branjem ali zrenjem. Na neki dan bomo pri molitvi doživeli prehod iz enega dela metode v drugega, včasih pa ne in bomo ostali le pri enem načinu.

Trojno razlikovanje stopenj lectio divina omogoča izraziti njeno osnovno dinamiko. Če jo hočemo še natančneje opisati, lahko rečemo, da ima osem stopenj: branje (lectio), premišljevanje (meditatio), molitev (oratio), zrenje (contemplatio), tolažba (consolatio), razločevanje (discretio), odločitev (deliberatio) in delovanje (actio).

– Iz premišljevanja (meditatio) se poraja molitev (oratio): Gospod, daj mi razumeti večne vrednote tega besedila, ki jih primanjkuje. Pomagaj mi, da bom razumel, kakšno je tvoje sporočilo za moje življenje. Molitev se osredotoči na čaščenje in zrenje skrivnosti Jezusa, skrivnosti Božjega obličja. Molitev je lahko tudi prošnja za odpuščanje, za luč ali darovanje.

– Tolažba (consolatio) je zelo pomembna za našo pot molitve. Sveti Ignacij v svoji knjižici Dv večkrat govori o njej. Brez tolažbe molitev izgubi sol in okus. Tolažba je veselje nad Bogom in Jezusom v molitvi. Je dar, ki je pogost sad lectio divina. Seveda je Sveti Duh tisti, ki svobodno daje tolažbo, komur hoče. Le iz tolažbe se porodijo pogumne odločitve za uboštvo, čistost in pokorščino, zvestobo in odpuščanje. Tolažba je prostor velikih notranjih in zunanjih odločitev. Vse, kar ni sad tega daru Svetega Duha, traja le malo časa in je zlahka posledica moralizma, ki si ga sami vsilimo.

– Razločevanje (discretio) še jasneje izraža moč tolažbe. Evangeljski okus za Kristusove stvari nam da občutljivost za vse, kar je, ali pa ni resnično evangeljsko. Razločevanje je pomembno. Mi nismo poklicani k suženjskemu spolnjevanju zapovedi. Poklicani smo k hoji za Kristusom. Če nismo vstopili v Jezusovo mišljenje in čutenje, v njegov križ, ponižnost in odpuščanje, hoja za njim v vsakdanjih odločitvah ne bo samo po sebi umevna, ampak bo zahtevna in težavna. Potrebno bo razločevati. Sposobnost razločevanja sredi običajnih čustev in vzgibov srca je evangeljska značilnost. Je tako velik dar, da je sv. Pavel prosil, naj ga Bog da vsem kristjanom: »Molim pa tole: naj vaša ljubezen čedalje bolj napreduje v spoznavanju in v vsakršnem zaznavanju, da boste znali razlikovati, kaj je boljše, in boste tako čisti in neomadeževani za Kristusov dan.« (Flp 1,9–10) »In nikar se ne prilagajajte temu svetu, ampak se tako preobražajte z obnovo svojega uma, da boste lahko razpoznavali, kaj hoče Bog, kaj je dobro, njemu všečno in popolno.« (Rim 12,2) Cerkev danes

zelo potrebuje razločevanje, kajti usodne izbire niso o dobrem in zlu (ubiti, krasti), ampak o tem, kaj je boljše za pot Cerkve, za svet, za dobro vseh ljudi, za mlade in za otroke.

– Odločitev (deliberatio) je naslednji korak. Iz notranjega izkustva tolažbe in potrnosti se naučimo razločevati in odločati za Božjo voljo. Poklicanost je odločitev, ki jo človek stori na podlagi tega, kar mu je Boga dal čutiti, in iz izkušnje, ki jo ima o Njem na podlagi evangelija. Molitveni način lectio divina je vaja tudi v razločevanju in odločanju.

– Delovanje (actio), ukrepanje je zrel sad vse notranje poti. Branje Svetega pisma in delovanje nista dve vzporedni in med seboj neodvisni stvari. Ne beremo Svetega pisma zato, da bi imeli moč za izpolnitev svojih odločitev! Sveto pismo beremo, premišljujemo in molimo zato, da bi se v nas rodile prave odločitve in tolažba Svetega Duha, ki nam pomaga te odločitve uresničevati. Ne molimo več zato, da bi bolje delovali, ampak da bi doumeli, kaj moramo storiti na podlagi notranje izbire v Bogu in zaradi njega.

Pri tej molitveni metodi so naš spomin, um in volja med seboj usklajeni.

Spomin nam priključuje vsebino odlomka Svetega pisma. Avguštin govori o spominu zato, ker včasih ni bilo na voljo toliko knjig in pisanih besedil kakor danes. Ko so besedilo enkrat slišali, so si ga morali zapomniti. Pomnjenje nas bolj poveže z večplastnostjo pomenov vsakega besedila. Pravi spomin se ne ustavlja le pri glavnih elementih bibličnega dogodka ali besedila, ampak spomni tudi na vse druge razsežnosti in druga besedila, ki so v notranji povezavi med seboj. Za tistega, ki Sveto pismo pozna, kristjan naj bi ga poznal vsaj malo, v njem ni nobene besede, ki ne bi bila povezana z drugimi besedami in knjigami in dogodki. Premišljujemo in preudarjamo povezave in sorodnosti med Jezusovimi dejanji, dogodki, izreki, z vsebino prerokov, psalmov, modrosti in postave. Danes si pri tem lahko zelo uspešno pomagamo s konkordanco. V resnici gre za pravo vajo spomina in srca, kakor je bilo to pri Mariji. Beseda »spomin« nas vabi, naj globlje doumemo, da branje ne pomeni le spominjanje vzporednih bibličnih odlomkov, ampak tudi vseh drugih življenjskih dejstev in dogodkov.

Razum je tisti, ki premišljuje in poskuša dojeti smisel dogodkov. Ni dovolj spomin. Potrebno je umevanje, razumevanje. »Kaj še vedno ne razumete in ne uvidite?« sprašuje Jezus. »Ali imate srce zakrknjeno? Oči imate, pa ne vidite, ušesa imate, pa ne slišite. Ali se ne spominjate, ko sem razlomil pet hlebov med pet tisoč ljudi, koliko polnih košar koščkov ste nabrali?« Rekli so mu: »Dvanajst.« »In ko sem jih razlomil sedem med štiri tisoč, koliko polnih košev koščkov ste nabrali?« Odgovorili so mu: »Sedem.« Tedaj jim je rekel: »Mar še vedno ne uvidite?« (Mr 8,17–21) Jezus vabi, da se spomnimo dejstev in doumemo tudi njihov pomen.

Volja pomeni vse tisto v človeku, kar je dar samega sebe, ljubezen in torej tudi molitev kot izražanje naklonjenosti, želje in navdušenja. Volja je molitev, zrenje, tolažba, odločitev in uresničitev. Pri tej metodi se spominjamo objektivnih dejstev in izrekov, ki z Božje strani veljajo tudi, kadar človek ničesar ne čuti, ne razume ali pa celo dvomi, ne zaupa in ne verjame.

Ta molitvena metoda in vse druge ustrezajo splošno veljavni dinamiki spoznavnega procesa. Človek izhaja iz izkustva in stika s tem, kar se dogaja; branje in spominjanje sta izkustvo Kristusa, ki utemeljuje in daje smisel vsej resničnosti. Iz izkustva se v človeškem spoznavnem procesu poraja intuicija ali hipoteza razlage in razumevanja z izkustvom pridobljenih podatkov; to je trenutek premišljevanja in razuma. Spoznavno dejanje je usmerjeno v izbiro, v sodelovanje srca, v sklep in odločitev; to je zrenje, volja v vsem tem, kar iz nje izhaja. Molitev v odnosu do Boga uresničuje dinamiko, ki poteka pri vsakem človeškem delovanju.

2. razmišljanje

Dragi bralci in bralke glasila SRCE. Leto Svetega pisma se izteka. Imeli smo znanstveni simpozij in svetopisemsko razstavo pri Sv. Jožefu. Letos bi vas rad opozoril na dragocenost in vrednost Božje besede. Prvo dejstvo, ki je pri tem pomembno, je, da judovsko-krščanska vera ni ideologija, ki se posreduje v zbirki teoretično-praktičnih nauk, niti razsvetljenje, ki ga dosežemo z duhovnimi tehnikami, niti skrivnost, v katero prodremo s formulami ali posebnimi obredi. Naša krščanska vera je zgodovinsko razodetje Boga, ki se je hotel pokazati v dogajanjih nekega naroda in v Jezusovem življenju. Gre za Boga, ki je manikos eros, nora ljubezen do človeka (Cabasilas), in se poveže z njim, da bi ga iztrgal iz obsedenosti s preteklostjo, ter ga iz Odiseja, ki mu vlada hrepenenje po vrnitvi v »varno« preteklost, spremenil v Abrahama, ki prevzet od strasti do prihodnosti neustrašno potuje proti svoji skriti identiteti.

V evangelijih je zajeta izkušnja novih in osvobajajočih odnosov s seboj, z drugimi in z Drugim. Ta izkušnja je izražena v obliki dogodkov, ki si jih je treba zapomniti in o njih pripovedovati drugim, da bi tudi drugi poslušali, doživeli, si zapomnili in pripovedovali naprej. Za naše odnose gre in za srčno moč. V to želi poseči Božji zdravnik. Ozdravljenemu obsedencu iz Gerase, ki ga pošlje kot svojega apostola, Jezus reče: »Pojdi domov k svojim ljudem in jim naznani, kako velike reči ti je storil Gospod.« (Mr 5,19) Pokaže, kdo je Bog zame in kdo smo zanj jaz in moji bližnji.

Vse Sveto pismo je ena sama velika pripovedna kateheza, ki poroča, kaj je Bog storil in kaj je postal »zame« in zate. Je zgodba, ki kakor vsaka druga živi prav v spominu in se prenaša s pripovedjo. Verujoči je tisti, ki jo posluša in sprejme, da jo bo doživel v prvi osebi. Zato te povabim, da doma prebirate Sveto pismo, ob večerih pa oče ali mama lahko eno od zgodb povesta otrokom, ki še ne znajo brati. Tudi nekaj knjig obstaja, ki vsebujejo zgodbe iz Svetega pisma. Obogatimo svoje odnose in zadihajmo iz lepote, ki nam jo

razkriva o nas, Bogu in vsem, kar je. Zapomnimo in pripovedujmo si to, kar je Jezus povedal, da smo in da je Bog.

3. razmišljanje

Sveto pismo je kakor notni zapis, katerega glasba obstaja le, ko jo izvajamo. Kdor poskuša Sveto pismo brati, razlagati in aktualizirati, doživlja, da Sveto pismo bere njega, ga razlaga in aktualizira. »Božja beseda je namreč živa in dejavna, ostrejša kakor vsak dvorezen meč in zareže do ločitve duše in duha, sklepov in mozga ter presoja vzgibe in misli srca.« (Heb 4,12) Evangelij pripoveduje, kaj Jezus govori ali dela za človeka. Ta človek sva midva, ki evangelij bereva. Oba sva poklicana, da v prvi osebi doživiva, kar pripoveduje odlomek: Beseda uresničuje to, kar pravi za vsakega, ki jo z vero sprejme. (Prim. 1 Tes 2,13: »Prav zaradi tega se tudi mi neprenehoma zahvaljujemo Bogu, da ste besedo, ki ste jo slišali in prejeli od nas, sprejeli ne kot človeško besedo, ampak kar resnično je, kot Božjo besedo, ki tudi deluje v vas, kateri verujete.«) Na svetopisemski odlomek smo lahko pozorni na treh ravneh.

Lahko smo pozorni na besedilo, kakšno točno je in kakšna je zgodba, njena zgradba in slog. To je predhodni korak. Kdor se tu ustavi, je kakor tisti, ki hoče jesti samo besedo »kruh« in ne pravega kruha. Človeka ne nasiti.

Lahko smo pozorni tudi na to, kar pravi besedilo: kakšno je sporočilo, kako ga razumeti in živeti v današnjem času. To je druga stopnja, ki je tudi nujna, a ne zadošča. Kdor se tu ustavi, je kakor sin, ki je kruh, ne da bi vedel, da mu ga dajejo starši. Tudi to ga ne nasiti.

Lahko pa smo pozorni na Gospoda, ki te besede izgovarja. Celotno Sveto pismo je pismo, ki ga je Oče poslal vsakemu od svojih sinov in hčera. Za vsako besedo je On, ki govori in se s tem daje. Kdor pride do te tretje ravni, je našel to, česar je v resnici lačen.

4. razmišljanje

Nova zaveza Svetega pisma se začneja z Matejevim evangelijem. Ta je v svoji sedanji obliki – izročilo govori o hebrejskem Mateju, ki nam je neznan – verjetno nastal v palestinskem ali sirskega okolju (Sirski Antiohija?) okrog leta 80. Napisal ga je helenistični jud v dobri grščini. Pokaže, kako je Jezus, Božji sin, ki je umrl in vstal, dopolnitev obljube, ki jo je Bog dal Izraelu. Od vsega začetka evangelij pripisujejo Mateju, ki ga je Jezus poklical, ko je sedel pri mitnici in pobiral davke (Mt 9,9; 10,3; Lk 5,27; v Mr 2,14 je imenovan Levi).

Če izzamemo prvi dve poglavji, Matej večinoma uporablja isto gradivo kakor Marko in Luka. Opisuje Jezusove besede in dejanja od trenutka njegovega krsta do njegove velike noči. Posebnost pa je v tem, da je gradivo glede na različne argumente uredil v pet velikih govorov, tem pa sledi pet pripovednih delov, ki te govore osvetljujejo.

Prvi govor na gori (5.–7. poglavje) vsebuje Besedo Sina bratom; drugi govor o poslanstvu (10. poglavje) prinese to besedo vsem ljudem, začeniši z Izraelom; tretji govor v prilikah (13. poglavje) pokaže, kako Beseda deluje v svetu; četrti govor o skupnosti (18. poglavje) ponazori, kako se Beseda uresničuje v vsakdanjem skupnem bivanju; peti ali eshatološki govor (24.–25. poglavje) končno predstavi merilo vrednotenja človeka in zgodovine; 26.–28. poglavje pripoveduje o Gospodovi smrti in vstajenju kot uresničitvi in dopolnitvi vseh petih govorov.

Matejev evangelij je evangelij skupnosti. Osredotočen je na Sinovo besedo, ki iz nas dela in v nas prebujata Očetove sinove in hčere ter brate in sestre med seboj. Bratstvo in sestrstvo je uresničitev dejstva, da smo sinovi in hčere Boga. Le v odnosu do drugega človeka lahko živimo svoj odnos do Boga. Zato je bil v Cerкви ta evangelij najbolj bran. Danes, v času, ko je živeti in biti skupaj postalo težavno, je evangelij še posebno živ. Pozorni bodimo na to, kar nam primanjkuje. Ob večerih lahko prebiramo posamezne govore in uporabljamo metodo lectio divina, ki sem jo razložil v prvem razmišljanju.